

Naar Nedryhayliv in de Oblast Sumy

Inleiding

Rond de jaarwisseling kwam er een noodkreet uit Nedryhayliv, onze partnergemeente in Oekraïne waarmee Opsterland al zo'n drie jaar contact onderhoudt. Het ziekenhuis had dringend een personenbusje nodig waarmee patiënten zowel zittend als liggend vervoerd kunnen worden. Ook aan laptop computers en een UPS (apparaat met accu's erin dat voor een continue stroomtoevoer zorgt bij uitval) was grote behoefte omdat de heer Poetin in al zijn wijsheid besloten had dat in Oekraïne de energievoorziening gestopt zou moeten worden door elektriciteitscentrales te bombarderen. Dat zou het volk wel op de knieën krijgen. De gevolgen zijn ook desastreus, zeker omdat de winter van 2025/2026 zeer streng is en veel verwarmd wordt met elektriciteit. De motivatie van de Oekraïeners om Rusland te verslaan is echter hierdoor alleen maar groter geworden. Men zoekt naar allerlei manieren om het gewone leven te kunnen laten doorgaan en soms vraagt men hulp als, zoals in het geval van het ziekenhuis, de financiering vanuit de centrale overheid niet toereikend is omdat veel geld in de defensie moet worden gestoken. Dus het Opsterlandse college is op zoek gegaan naar mogelijkheden om aan de hulpvraag te kunnen voldoen.

Weldoeners

Gemeenten in Nederland moeten financieel scherp aan de wind varen om de begrotingen sluitend te krijgen. Dat geldt ook voor Opsterland. Wij beschikken niet over een budget om voor hulp aan derden zomaar auto's aan te schaffen of noodstroomvoorzieningen te schenken. De gelden moeten dus extern worden verkregen om spullen te kunnen kopen of er moet worden gezocht naar donaties in natura. Nederlanders staan bekend om hun zuinigheid maar bij goede doelen om hun vrijgevigheid. Zo heeft een lezersactie voor Oekraïne van de Leeuwarder Courant, het Friesch Dagblad en het Dagblad van het Noorden een bedrag van bijna negen ton opgebracht. Omdat de kosten van de aanschaf van het busje bijna 6000 euro bedroegen, waren wij ontzettend blij om te horen dat dit bedrag uit de opbrengst van de actie betaald mocht worden. De eerste hindernis was genomen. De tweede was de UPS, een kostbaar apparaat. Even zoeken op Marktplaats leverde een gebruikt maar nog zeer geschikt exemplaar op maar was die te bekostigen? Contact werd opgenomen met de eigenaar, Onderzoeksinstituut KWR uit Nieuwegein om te vragen naar de prijs.

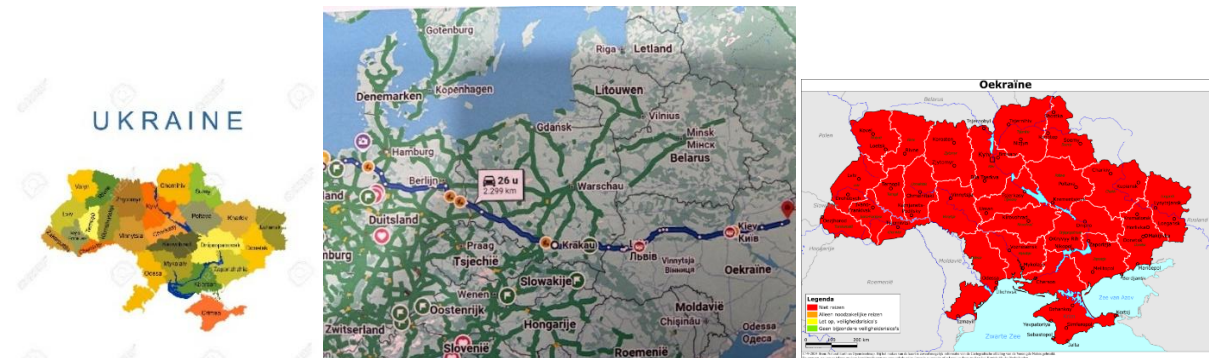
Toen men daar hoorde wat de bestemming zou zijn kwam de verheugende mededeling dat men het apparaat, inclusief een Power Conditioner, graag wilde schenken voor het goede doel. Ook kwam de vraag of er interesse was in een nieuwe evacuatiestoel. Het antwoord liet zich raden; uiteraard! De stoel is een hulpmiddel waar men in Oekraïne buitengewoon veel aan heeft. De benodigde laptops waren ook beschikbaar. Onze drie OWO (Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland) doen de ICT gezamenlijk en regelmatig wordt apparatuur vervangen. Laten nu toevallig een aantal laptops aan vervanging toe zijn terwijl de afgeschreven apparaten nog wel bruikbaar zijn. Dat kwam dus heel goed uit. En als je toch met een busje naar Oekraïne gaat is het ook jammer om ruimte onbenut te laten dus hebben wij gevraagd waaraan eventueel nog meer behoefte zou zijn. Dat was aan aggregaten (altijd nodig en zeker in deze koude winter) en muziekinstrumenten voor de leerlingen van de muziekschool. Via allerlei kanalen, waarbij de Sociale Brigade Groningen niet onvermeld mag blijven, zijn wij aan drie aggregaten, blokfluiten, mondharmonica's, rollators en kinderkleren gekomen. De ook meegenomen rolstoelen zijn teruggekomen van inwoners die deze gebruikten in het kader van de WMO en die nog goed bruikbaar zijn. Ook particulieren hebben gedoneerd, bijvoorbeeld dekbedden en kleding. Zo bleek ineens de bus vol te zijn, zo vol dat alles niet eens meer mee kon. Gelukkig weten zij daar bij de Friese Rijders uit Haulerwijk wel raad mee en wat over was gaat daar naartoe. Zij laten wekelijks hulptransporten naar Oekraïne rijden en dat inmiddels al bijna vier jaar.

Dilemma

Hoera, begin februari hadden wij een bus met inhoud en een dolblij ziekenhuis dat ernstig zat te wachten op alles wat verzameld was. Ook hadden wij in Opsterland al geruime tijd diverse uitnodigingen liggen om naar Nedryhayliv, Sumy, Romny en Kiev te komen. Doordat wij als gemeente al zo lang betrokken zijn bij hulp aan Oekraïne, zowel lokaal, regionaal, nationaal en Europees via Brussel, is ons netwerk aardig gegroeid en een aantal keren hebben wij, soms ook via VNG International, bestuurders, ambtenaren en medewerkers van maatschappelijke organisaties, uit Oekraïne op bezoek gehad in Opsterland. Dat is ook de reden dat eind vorig jaar de Oekraïense ambassadeur in Nederland bij ons in Beetsterzwaag op bezoek is geweest. Als antwoord op alle uitnodigingen hebben wij telkens aangegeven dat wij graag een keer op bezoek zouden komen als de oorlog afgelopen zou zijn. Helaas is dat, ondanks de toezegging van Trump dat hij dat na zijn aantreden is een paar dagen zou regelen, nog niet het geval. Toen de vraag kwam hoe het busje met de inhoud op de plek van bestemming zou komen, werd het wellicht toch tijd om alle beloften een keer in te lossen en de portefeuillehouder Europa was dan de aangewezen persoon.

Zo'n reis kun je beter niet alleen ondernemen en zijn echtgenote zou hem dus vergezellen. Dat is best een spannende onderneming want de regio Sumy ligt dicht tegen Rusland aan en dagelijks worden uit dat gebied aanvallen gemeld waarbij ook slachtoffers te betreuren zijn. Niet zelden is er het grootste gedeelte van de dag (en de nacht) sprake van luchtalarm. Er is vanuit de Nederlandse Rijksoverheid een negatief reisadvies en een gewone reisverzekering dekt geen schade door oorlogsgeweld. Dan is geloven dat dit het goede is om te doen met hulp van boven de reden om de stoute schoenen aan te trekken en de reis van 2300 kilometer te gaan plannen.

Voorbereidingen

Alhoewel er bij ons enige ervaring is met goederen en een auto de grens overbrengen, veranderen de regels aan zowel de Poolse als de Oekraïense kant regelmatig en dat kan voor heel veel oponthoud zorgen als je de juiste papieren niet hebt. Dus een goede voorbereiding is het halve werk. De auto moet APK gekeurd zijn, klaargemaakt worden voor een lange reis en goede winterbanden hebben. De verkoper, H & D uit Leek, heeft hier prima voor gezorgd. Dan afmelden bij de RDW, witte kentekenplaten regelen, verzekeren en zorgen voor de juiste exportpapieren. Dat laatste is door een douane-agent geregeld die dit kosteloos heeft verzorgd toen hij hoorde dat de auto met inhoud gedoneerd zou worden. Dus dank aan Customs Support Operations Venlo. Dan de brieven van het ziekenhuis en de muziekschool uit Nedryhayliv die een formele aanvraag doen en onze brieven als reactie waarin wij de ontvangst van de aanvragen en de donatie bevestigen. Dan moet een lijst met het gewicht en de waarde van de goederen worden opgesteld met vermelding dat het gaat om humanitaire hulp en geen commerciële zending. Brieven van de Oekraïense ambassade en van de Poolse gouverneur van de regio waar de grenspost in gelegen is, zouden moeten helpen bij een voorspoedige overgang bij de grens. Hotels reserveren, aankomsttijden doorgeven en afstemmen, zorgen voor vervoer terug naar huis en allerlei details die geregeld moeten worden zorgen voor enige slapeloze nachten omdat alles op tijd beschikbaar moet zijn. Dan uiteraard de familie goed over het programma informeren en geruststellen dat geen nodeloze risico's worden genomen. Dat laatste is het lastigste onderdeel.

Op weg

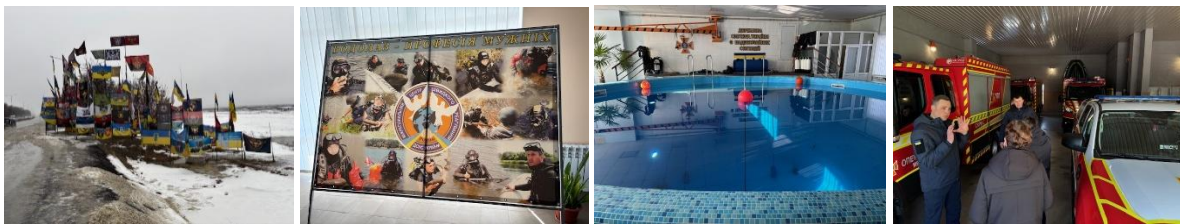
En dan is het zo ver. Nog even de collegevergadering en dan op weg. De agenda is voor een aantal dagen aangepast door afspraken te verschuiven of vergaderingen digitaal te maken. Met de volle bus kun je niet zo heel hard rijden dus het kost naar verwachting drieënhalve dag om op de eindbestemming te komen. De eerste dag overnachten net over de grens in Polen, de tweede dag rijden tot net voor de Pools-Oekraïense grens en de derde dag overnachten in Kiev om de volgende dag rond de middag in de regio Sumy aan te komen. Tot de Pools-Oekraïense grens ging het voorspoedig en daarom gingen wij op een koude maar zonnige donderdagmorgen goedgehumorst naar de overgang waar wij om half zeven aankwamen. Daar liepen wij helaas tegen problemen aan. Na lang wachten hoorden wij dat de grote grensovergang waar wij stonden sinds enige tijd geen auto's exporteren onder 7,5 ton. Een poging om aan te geven dat onze bus toch wel heel erg zwaar was, slaagde niet en zo moesten wij naar een andere grenspost een uur verder naar het noorden. Na wachten bleek een 0 te weinig voor het chassisnummer te staan op de documenten wat ook weer tot vertraging leidde maar na zes uur stonden wij dan toch op Oekraïense bodem. Dat zorgde voor een probleem; wij zouden Kiev, waar wij voor de avond ook een afspraak hadden gepland, niet meer op tijd halen. Burgemeester Konstantin Volkov bedacht zich geen moment, liet zich vijf uur vanaf zijn gemeente naar een hotel zo'n 80 kilometer voor Kiev rijden en regelde een slaapplek. De volgende morgen reed hij met ons mee in onze bus naar de regio Sumy. Rond een uur of één kwamen wij aan Romny waar wij ons eerste werkbezoek gingen afleggen.

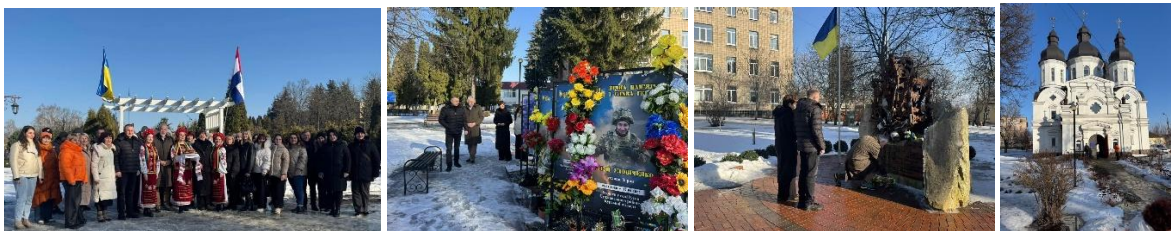
Werkbezoeken

Allereerst in algemene zin een paar opmerkingen. Wat een gastvrijheid hebben wij ontmoet. Wat een doorzettingsvermogen, wat een moed en gepaste trots voor wat men doet onder zeer moeilijke omstandigheden. Wij hebben ongelooflijk veel respect voor dit geplaagde volk dat zoveel offers moet brengen. Onderweg van Kiev naar onze eindbestemming moesten wij even stoppen voor een rouwstoet met een gesneuvelde militair die werd begraven. Zeer indrukwekkend en dat gebeurt dagelijks op allerlei plekken. Als je langs de dorpen rijdt zie je begraafplaatsen met veel verse graven waar jonge jongens en meiden liggen die hun leven voor hun land, hun vrijheid en onze vrijheid hebben gegeven. Bij het eerste werkbezoek in Romny aan het Interregional Center of Rapid Response of the State Emergency Service of Ukraine, vergelijkbaar met bij ons de Veiligheidsregio, kwam ook snel aan de orde dat een aantal reddingswerkers om het leven waren gekomen tijdens hun werk.

Na een calamiteit waar men ter plaatse kwam om mensen te redden, gebruikten de Russen drones om hen te doden tijdens hun levensreddende werk. Wij kregen een indruk van wat het centrum allemaal doet. Dat is naast het reddingswerk, van de brandweer tot de mijnonttruimingsdienst, ook het opleiden van duikers. Men toonde ons een bassin van acht meter diep dat daarvoor wordt gebruikt. Het was ook mooi om de liaison officer te ontmoeten met wie al eerder een facetimegesprek had plaatsgevonden en waarmee ook regelmatig is geappt. Wij hebben haar in contact gebracht met het hoofd crisisbeheersing van de Veiligheidsregio Utrecht, die ook te zijner tijd het centrum in Romny en in Sumy, waarover later meer, zal bezoeken. Na het buitengewoon interessante bezoek op weg naar Nedryhayliv.

De ontvangst in het dorp was hartverwarmend. Wij werden welkom geheten door dames in traditionele kleding die ons een prachtig brood aanboden. Aansluitend gingen wij naar een eregalerij met foto's van gevallen militairen uit Nedryhayliv. Helaas een erg groot aantal voor een gemeente van beperkte omvang. Toen bloemen gelegd bij een monument. Een indrukwekkend begin van een bezoek dat permanent in de schaduw stond van de oorlog die hier letterlijk en figuurlijk heel dichtbij is. Na een bezoek aan de kerk hadden wij in het gemeentehuis een ontmoeting met inwoners en kregen wij voorlichting over de gemeente.

Aansluitend hebben wij de school bezocht waar 500 leerlingen tussen 4 en 17 jaar les krijgen. Indrukwekkend is dat bij luchtalarm alle leerlingen binnen twee minuten in de schuilkelder kunnen zijn waar vervolgens alle lessen doorgang vinden. Er zijn dagen dat leerlingen alleen maar in de schuilkelder les krijgen omdat er de hele dag sprake is van alarm.

Met enige haast vanwege het drukke programma gingen wij kort op bezoek bij het gemeentebedrijf en bij de afvalverwerking. Interessant hoe een organisatie van beperkte omvang in oorlogstijd alles draaiende houdt. 's Avonds gezamenlijk gegeten in het restaurant van het hotel met iedereen die in Opsterland is geweest. Een fijn weerzien en enige tijd was het een verplicht kaarslichtdiner vanwege stroomuitval.

Op zaterdagmorgen stond een uitgebreid bezoek aan het ziekenhuis van Nedryhayliv op het programma met de officiële overhandiging van de auto met de inhoud. Alle afdelingen hebben wij bezocht en ook patiënten gesproken die onze komst wel als een boeiende afwisseling leken te beschouwen. Niet elke dag zien zij mensen uit Friesland. Interessant om te zien hoe een zeer gemotiveerde staf bezig is om met soms beperkte middelen de gezondheidszorg op een hoog peil te houden. In een gang kwamen wij een rolstoel van het UMCG tegen. Noord Nederland zet het beste beentje voor. Mooi dat wij een kleine bijdrage mogen leveren voor degenen die hun leven voor vrijheid en democratie op het spel zetten.

Indrukwekkend was ook het bezoek aan gepensioneerde vrouwen die zich bezig houden met sociale dienstverlening. Toen wij kwamen waren zo'n 40 dames bezig om camouflagenetten te maken voor het leger. In de winter wit en in de zomer in een groen/bruine kleur.

Daarna was het tijd voor cultuur. Op de kunstacademie werd getekend, geschilderd en ontworpen, terwijl op de muziekschool werd gespeeld op allerlei instrumenten waaronder de bandura en ook werd er uit volle borst prachtig gezongen. De meegenomen blokfluiten werden in grote dank aanvaard. Ook werd er veel gedanst, zowel traditioneel als modern. Wij hebben heel veel mooie uitvoeringen mogen beluisteren en aanschouwen. Wat een creativiteit en motivatie om zo geweldig in de eigen cultuur te investeren en dat op de zaterdag. Dit gebeurt overigens zeven dagen per week.

Wij konden eigenlijk geen genoeg krijgen van alle optredens en van de getoonde creativiteit maar wij moesten al weer snel door naar Sumy voor het volgende onderdeel van het programma en wel een bezoek aan een ander onderdeel van de State Emergency Service en een ontmoeting met de gouverneur van de regio (oblast) Sumy.

Wij werden rondgeleid in het centrum met veel indrukwekkend materieel, dat sinds het begin van de oorlog zeer uitgebreid en vernieuwd is wat helaas door het hele grote aantal inzetten noodzakelijk is. Een robot die wordt ingezet bij branden mochten wij even uitproberen en het is wel duidelijk dat de oorlog gezorgd heeft voor innovatie tegen wil en dank. Men heeft inmiddels enorm veel ervaring opgedaan en het aanbod werd gedaan om dat met onze Veiligheidsregio te delen. Er is heel veel hulp door Europese landen geboden aan Oekraïne en men vindt het ook fijn om aan de andere kant ons met informatie van dienst te kunnen zijn.

Wij hadden een hele goede ontmoeting met gouverneur Oleg Grigorov, die ik al eerder tweemaal online had gesproken. Hij is het hoofd van een regio met ongeveer 1,3 miljoen inwoners die een grens van meer dan 500 kilometer met Rusland heeft. Hij zoekt de samenwerking met de EU maar ook met andere regio's in Europa. Wij hebben de provincie Fryslân in contact gebracht met hem en op dit moment worden de opties door GS onderzocht. Wij bespraken de huidige ontwikkelingen op het wereldtoneel en kwamen tot de conclusie dat wij daarin weinig kunnen veranderen behalve hopen op een rechtvaardige vrede. Waar mogelijk zullen wij via ons netwerk contacten leggen en samenwerking stimuleren.

Dag van vertrek

De zondagmorgen begon al erg vroeg omdat een rondrit was gepland in de omgeving waarbij zowel het bewonderen van de schoonheid van de natuur en mooie monumenten als het bekijken van oorlogsschade en verdedigingswerken aan de orde waren. Een groot contrast. Ook bezochten wij een schuilkelder van een school die in aanbouw is. De kelder is al gereed en alle ruim 200 kinderen hebben hier een plekje als dat nodig is. Er is geprobeerd om de ruimtes zo kindvriendelijk mogelijk in te richten. De kerk neemt in Oekraïne een grote plek in. Nog zo'n 80 procent van de bevolking is gelovig en weet zich verbonden aan een geloofsgemeenschap. Dus op naar de baptistenkerk waar deze ochtend net een aantal kinderen worden opgedragen (de baptisten kennen geen kinder- maar een volwassendoop) waarbij de ouders beloven om hun kinderen gelovig op te voeden totdat zij een eigen keuze kunnen maken. De kleine kerk zit vol met ongeveer 80 mensen die een preek krijgen over onder andere het dochttertje van Jäirus en dan met name over het geloof van Jäirus en zijn vrouw. Aan het eind van de dienst worden de gasten uit Friesland naar voren geroepen en ook nu wordt de dankbaarheid uitgesproken voor alles wat de gemeente Opsterland betekent voor Nedryhailiv. Dat er vanuit het verre Nederland vertegenwoordigers afreizen naar hun regio wordt als heel erg bemoedigend ervaren. Na de zegen wordt gezamenlijk gegeten en het was een bijzonder mooie ervaring.

Na een afscheid van diverse bewoners die wij kenden of waarmee kennis is gemaakt, zijn wij met burgemeester Konstantin naar Kiev gereden wat een tamelijk barre tocht was in verband met de sneeuwval. De rit duurde dus lang maar gelukkig waren wij nu wel op tijd voor de vertegenwoordiger van de Association of Ukrainian Cities (AUC). Zij was al een keer op bezoek in Opsterland en ook had ik haar ontmoet bij de VNG. Het was een plezierig weerzien met een goede en nuttige uitwisseling van informatie. Hulde dat iemand door weer en wind op zondagmiddag met veel verkeer twee uur heen en anderhalf uur terug door de sneeuw rijdt voor een ontmoeting.

Konstantin is ook in Kiev gebleven om ons op het station uit te zwaaien. Het is wel helpend om een Oekraïens sprekende begeleider bij je te hebben. Daardoor zaten wij op tijd in de trein om 22 uur later in Boedapest uit te stappen en vervolgens naar Amsterdam te vliegen om dinsdagavond weer in het heitelân te zijn. Het was een reis die een onuitwisbare indruk achterlaat. Door het land, door de situatie, maar vooral door de hartelijkheid, moed en standvastigheid van de mensen. Wij hebben beloofd terug te komen maar wel als er vrede is en hopelijk is dat spoedig het geval.

Veiligheid

Wij hebben ons ondanks het regelmatige luchtalarm niet echt onveilig gevoeld. Dat heeft te maken met de mensen die bij je zijn en die benadrukken dat zij ervoor zorgen dat je op veilige plekken wordt ondergebracht en dat actie wordt ondernomen bij ernstig gevaar. Wij hebben wel het geluk gehad dat het weer slecht was waardoor er dan geen of weinig drones in de lucht zijn omdat die goed zicht nodig hebben om echt effectief te kunnen zijn. Veilige plekken waren altijd in de buurt en het alarmeringssysteem is inmiddels heel betrouwbaar. Toch zorgt het afgaan van een alarm ervoor dat de oorlog altijd dichtbij is en het is nooit volledig veilig. Wij denken aan en bidden voor iedereen die wij hebben achtergelaten en die al vier jaar in deze werkelijkheid leven. Dat het snel beter mag worden.

Slava Ukraini!